

Üzeyir Hajybeyliniň zehini we Türkmenistanda halanýan “Arşin Mal Alan”

Zehinli kompozitor Üzeyir Hajibeylä Türkmenistanda görkezilen çuňňur söýgi we hormat netijesinde onuň “Arşin Mal Alan” operasy bu ýurduň medeni durmuşynda özboluşly orny eýeleýär. Eser Aşgabatdaky dürli teatrlarynda sahnalaşdyrylýar. 1980-nji ýyllardan bäri bu eser Aşgabatdaky A.S.Puşkin adyndaky Rus Drama teatrynda, şeýle hem beýleki teatrlarda yzygiderli ýerine ýetirilýär. Sahnalaşdyrylan “Arşin Mal Alan” spektakly hem ýerli, hem-de daşary ýurtly tomaşaçylyk tarapyndan uly höwes we gyzyklanma bilen tomaşa edilýär, teatr söýüjileri tarapyndan ýokary baha berilýär.

Üzeyir Hajybeyliniň zehini we Türkmenistanda halanýan “Arşin Mal Alan”

Zehinli Üzeyir Hajybeyli 1885-nji ýylyň sentýabr aýynyň 18-ne Azerbaýjanyň aýdym-sazy we medeniýet başligi hasaplanýan Şuşa şäherinde dünýä indi. Üzeyir Hajibeyli Azerbaýjan bilen birlikde, musulman gündogary we bütin türk dünýäsi üçin hem buýsançly şahsyýetdir.

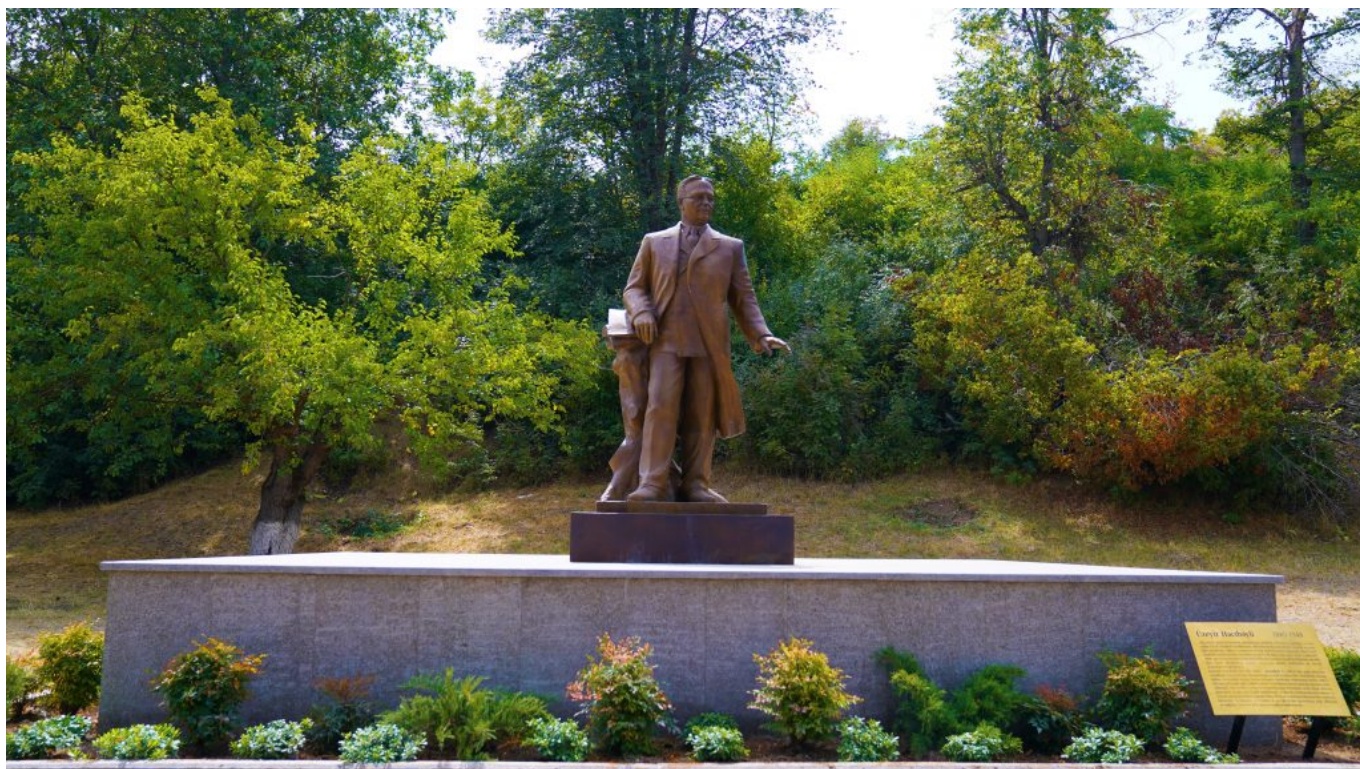

Azerbaýjan kompozitorlyk mekdebiniň esaslandyryjysy bolan Üzeyir Hajybeýli täzelikçi sungat işgäri hökmünde milli aýdym-saz hazynasyny özboluşly görnüşler we žanrlar bilen baýlaşdyrdy. Ol gündogaryň we günbataryň aýdym-saz üstünlikleriniň çuňňur jebisliginde dünýä aýdym-sazynyň altyn gaznasynda abraýly orny eýeleýän seýrek sungat merjenlerini döretdi we Azerbaýjan medeniýetine halkara derejesinde giň şöhrat getirdi. Üzeyir Hajybeýli şol bir wagtyň özünde, ajaýyp çeper zehini saýasynda Azerbaýjan dramaturgiýasyna möhüm goşant goşdy, baý žurnalistikasy bilen metbugat ýyllarynda täze sahypalar ýazdy. Onuň türkçilik ideologiýasy bilen gurşalan doly syýasy-jemgyýetçilik işjeňligi hakyky watançylygyň mysalydyr. Üzeyir Hajybeýliniň eserleri bütün dünýäde giňden tanalýar we uly hormat bilen garşylanýar. Hususan-da, zehinli kompozitor “Leyli we Mežnun”, “Koroglu”, “Arşin Mal Alan” we “O Olmasin, Bu Olsun” eserleri halkara sahnalarynda ýerine ýetirilýär. Bu eserler diňe bir türk dünýäsinde däl, eýsem dürli ýurtlarda, şol sanda Ýewropa, Amerika we Aziýa teatrlarynda-da üstünlikli sahnalaşdyrylýar. Azerbaýjan Demokratik Respublikasynyň, häzirki wagtda garaşsyz Azerbaýjanyň döwlet gimniniň sazy Üzeyir Hajybeýlä degişlidir.

Üzeyir Hajybeýli Bakuda okaýan talyplar üçin ilkinji aýdym-saz mekdebini – Azerbaýjan Döwlet Türk Aýdym-saz Mekdebini gurdy. Üzeyir Hajybeýli Baku Aýdym-saz Tehnikumyna, Azerbaýjan Ylymlar Akademiýasynyň Inçe Sungat institutyna, Azerbaýjan Döwlet

Konserwatoriýasyna, Kompozitorlar Bileleşigine ýolbaşçylyk etdi, ilkinji halk gurallary orkestrini we konserwatoriýanyň ýanynda ilkinji köp sesli Azerbaýjan horyny döretdi.

Üzeyir Hajybeýli 1948-nji ýylyň noýabr aýynyň 22-ne Baku şäherinde aradan çykdy we Hormat Seýilgähinde jaýlandy. Üzeyir Hajybeýliniň mirasy bu güne çenli dowam edýär. Onuň ady Azerbaýjanyň dürli medeni merkezlerinde, teatrlarynda we aýdym-saz mekdeplerinde janlandyrylýar, Üzeyir Hajybeýliniň hormatyna aýdym-saz festiwallary geçirilýär. Üzeyir Hajybeýliniň öýi Şuşadaky muzeýe öwrüldi we onuň ömri we döredijiligine bagyşlandy.

Üzeyir Hajybeýliniň ömri we döredijiligine bagyşlanan “Üzeyir ömri” çeper filmi, şeýle hem birnäçe dokumental filmler düşürildi. ÝUNESKO-nyň karary bilen onuň 100, 110 we 120 ýyllygy halkara derejesinde bellendi. 2025-nji ýylyň sentýabr aýynda Üzeyir Hajybeýliniň doglan gününüň 140 ýyllygy belleniler. Bu waka bilen Azerbaýjanda we daşary ýurtlarda birnäçe çäreler gurnalýar.